

Barbara Zawadzka-Antosik, Maria Szporko, Ludomir Łoźny

Czekanów, gm. Jabłonna Lacka, woj. siedleckie. Stanowisko I - "Tureckie Mogiły". Stanowisko III - osada

Informator Archeologiczny : badania 15, 165-167

1981

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

CEDYNIA
woj. szczecińskie
Stanowisko 2a

Muzeum Narodowe
w Szczecinie

Badania prowadził mgr Antoni Porzeziński. Finansowało Muzeum Narodowe w Szczecinie. Piąty sezon badań. Cmentarzysko szkieletowe /2 poł. X-XI w. /; osada wczesnośredniowieczna /X/XI-XII w. / oraz osada łużycka z okresu halsztackiego.

Pracami badawczymi objęto głównie północno-zachodnią i północno-wschodnią część stanowiska - zajęta przez cmentarzysko szkieletowe. Szerokokopaszczynowymi wykopami objęto powierzchnię 900 m² o miąższości nawarstwień kulturowych od 20 do 190 cm poniżej powierzchni współczesnej. Łącznie odkryto i wyeksplorowano 37 grobów szkieletowych, w tym zaledwie 11 grobów z wyposażeniem - 2 naczynia, żelazny grot strzały łuku, 8 noży żelaznych oraz 2 okucia brązowe pochewki noża. W części północno-wschodniej stanowiska natrafiono na 4 dalsze obiekty łużyckie z okresu halsztackiego, potwierdzające istnienie w tym miejscu osady ludności kultury łużyckiej.

W aspekcie przestrzennym wyjaśniono zasięg cmentarzyska w kierunku zachodnim, północno-zachodnim i północno-wschodnim. Na podstawie dotychczasowych wyników badań stwierdzić należy, iż właściwa oś cmentarzyska przebiega na linii północny zachód - południowy wschód.

W południowo-zachodniej i centralnej części stanowiska kontynuowano na powierzchni 125 m² prace badawcze nad ustaleniem kierunku i zasięgiem "rowu", dzielącego obszar stanowiska na dwie części. Odkryto i wyeksplorowano 20 m długości odcinek rowu wraz z pozostałościami konstrukcji kamiennej posadowionej na jego dnie. W wypełniku rowu wystąpiła niewielka ilość fragmentarycznie zachowanego materiału ceramicznego, który odnieść należy do okresu halsztackiego i okresu wczesnego średniowiecza. W centralnej i południowo-wschodniej części stanowiska prace badawcze kontynuowane będą w roku przyszłym.

CZEKANÓW, gm. Jabłonna Lacka
woj. siedleckie
Stanowisko I - "Tureckie Mogiły"
Stanowisko III - osada

Państwowe Muzeum
Archeologiczne
w Warszawie

Badania prowadziła mgr Barbara Zawadzka-Antosik przy współpracy mgr Marii Szporko i mgr Ludomira Łoźnego. Finansowało PMA w Warszawie. Jedenasty sezon badań. Stanowisko I - cmentarzysko szkieletowe /XII-XIII w. /, stanowisko III - osada z X-pocz. XI wieku.

Przebadano 363 m² powierzchni i wyeksplorowano: 27 pochówków szkieletowych z XII-XIII wieku, 1 grób ciałałpalny, jamowy kultury trzcinieckiej lub łużyckiej; 3 jamy i fragment czwartej z X-początków XI wieku, 2 jamy współczesne cmentarzysku; 15 zaciemnień o nieokreślonym charakterze. Wydobyto 88 przedmiotów z brązu, cyny, żelaza, 120 paciorków szklanych, sporą ilość ułamków naczyń, kości zwierzęce.

Stanowisko I - "Tureckie Mogiły". Cmentarzysko z XII-XIII w.

Wykopy badawcze założono na terenie oranym, pozbawionym obudowy kamiennej, w zachodniej i północno-zachodniej partii cmentarzyska. Wyeksplorowano 27 pochówków szkieletowych w 25 grobach: 13 dziecięcych, 8 męskich i 6 kobiecych. Tylko dwa groby /119 i 125/ reprezentują typ I - płytkich, wszystkie pozostałe typ II - z zagłębioną jamą grobową. Szkielety wystąpiły na głębokości od 30 do 140 cm od powierzchni. Jamy grobowe na ogół dobrze czytelne o kształtach prostokątnych, względnie owalnych miały wymiary: od 110 do 180 cm długości i 60 do 180 cm szerokości. Mniejsze jamy występowały w grobach dziecięcych. Orientacja zmarłych, z wyjątkiem jednego, zachodnia z odchyleniami na południe. Pozycja w większości przypadków wyprostowana z rękami złożonymi wzdłuż tułowia, względnie na łonie. Trzykrotnie stwierdzono ręce zgięte w łokciach i złożone na piersiach, co jest nowością na terenie czechanowskiego cmentarzyska. Stan zachowania kości różny. Dostatecznie zachowały się niektóre szkielety dziecięce i kilku osobników dorosłych. W 7 grobach kości zachowały się znakomicie, nie brakuje ani jednej kosteczki. Inwentarze grobowe stwierdzono w 13 grobach. Znalaziono 46 kabłączków skroniowych z cyny, 6 kabłączków z brązu, z których jeden został użyty jako pierścionek, inny jako bransoletka, 2 guzki i 2 sprzączki z brązu, 4 kółka od pasów, 1 szydło żelazne, 3 pierścionki, krzyżyk, 2 zawieszki, bransoletka, paciork wykonany w technice granulacji i filigranu - brąz, 2 noże żelazne, 119 paciorków szklanych, kółeczko z brązu, kawałki skóry z czółek i z pasów. Najbogatsze wyposażenie stwierdzono w grobie kobiecym nr 133, bogate inwentarze wystąpiły również w grobach: 121, 128, 130, 131, 142, 143.

W inwentarzach grobowych wystąpiło kilka przedmiotów nie odnotowanych do tej pory na cmentarzysku: kabłączki z cyny bez uszek, płaskie, szerokie kółka od pasów, kabłączki z podgiętym uszkiem, typ krzyżyka i zawieszek z brązu.

Najciekawszym odkryciem omawianego sezonu są pochówki męskie nr: 120, 122, 123, 124. Zarówno grób kaleki nr 120, jak też grób potrójny /122, 123, 124/ zalicza się do odkryć unikatowych, nie mających analogii na terenie Polski. Grób 120 - osobnika z połamanymi nogami - ante mortem - zasługuje na dodatkową uwagę z powodu złamanej post mortem lewej ręki z dłonią złożoną na piersiach.

Grób potrójny, jednoczasowy będzie wymagał szczegółowej analizy i konsultacji. W długiej i dość szerokiej jamie grobowej złożono bardzo ciasno trzech mężczyzn, prawdopodobnie braci, o czym zdają się świadczyć bardzo szczególne i charakterystyczne szwy czaszkowe. Jama grobowa w kształcie trapezu ma wyraźne przeciemnienia po brzegach. Szczególny sposób złożenia zmarłych /układ stóp, skręcenie czaszek i kręgosłupa/

sugeruje, że zostali oni "na siłę" wciśnięci w przestrzeń, zamkniętą prawdopodobnie drewnianym szalowaniem. Na czaszce szkieletu 123 stwierdzono wyraźne przecięcie potylicy ostrym narzędziem.

Dwie jamy 79 i 80 /zwłaszcza 80 zbadana we fragmencie/, analogicznie do odkrytych w latach ubiegłych, są trudne do interpretacji. 15 zaciemnień z uwagi na charakter wypełniska i brak materiału należy uznać za przypadkowe.

Luźno znaleziono trochę kości z poniszczonych przez orkę szkieletów z płytkich grobów, ułamki ceramiki, fragment grotu włóczni, 7 gwoździ od trumien, 2 noże żelazne, paciorek szklany, 2 kabłączki skroniowe, kółko żelazne.

Stanowisko III - Osada otwarta z obiektami z X-początku XI wieku.

Zbadane trzy jamy i fragment czwartej nie przyniosły tak licznego i ciekawego materiału jak jamy ubiegłoroczne. Znaleziono tylko fragment osetki w jamie 3. Ceramika i kości zwierzęce wystąpiły w mniejszej ilości. Natomiast materiał ceramiczny, pod względem form naczyń i ozdoby, jest podobnie interesujący. Jamy 3 i 4 to resztki budynków naziemnych z paleniskami, jama 6 - trudna do interpretacji.

Sezon wykopaliskowy 1981 zamyka się liczbą 145 grobów i 80 jam dla stanowiska I oraz 10 jam dla stanowiska III.

Przewiduje się kontynuowanie prac wykopaliskowych.

CZERCHÓW, gm. Ozorków
woj. łódzkie
Stanowisko 1

Muzeum Archeologiczne
i Etnograficzne w Łodzi

Badania prowadziła dr Aldona Chmielowska. Finansował WKZ w Łodzi. Siódmy sezon badań. Grodzisko wczesnośredniowieczne.

Badania na grodzisko kontynuowano po rocznej przerwie. Wykop o rozmiarach 5 x 10 m wytyczono wzdłuż magistrali E-W, na zewnątrz wału głównego, w części zniszczonej przez orkę.

Na głębokości ok. 1 m od powierzchni pola odkryto przekładkową konstrukcję drewnianą wału, spoczywającą w bagnistej ziemi, na podkładzie kamiennym. Legary ułożone wzdłuż biegu wału, od strony zewnętrznej zabezpieczone były, przed rozsuwaniem, pionowo wbitymi drewnianymi kołami.

Spomiędzy konstrukcji drewnianych i z warstw zalegających nad nimi wydobyto : 7 romboidalnych grotów strzał z trzpieniem, 5 grotów z zadziorami i tulejką, topór żelazny typu V wg A. Nadolskiego, drobne fragmenty grotów strzał, noże żelazne oraz ceramika ręcznie lepiona, słabo obtaczana i silnie obtaczana.